

Digitale lees- en schrijfvaardigheid

Gino Bombeke

ICT heeft de laatste jaren duidelijk zijn weg naar de klas gevonden. Uitgeverijen brachten didactische softwarepakketten op de markt, schoolboeken pakten uit met een website of cd-rom en leraren gingen zelf aan de slag om remediëringsoftware aan te maken. Hierbij werd uitgegaan van de voordelen van ICT: het multimediale karakter, de persoonlijke en onmiddellijke feedback en de mogelijkheid om te differentiëren en zo oefeningen op maat aan te bieden.

Taalleraren merkten ook een nood om de strategieën die binnen het traditionele vaardigheidsonderwijs aan bod kwamen, toe te passen in de nieuwe, digitale context. Het internet is een fantastische informatiebron waarbij documenten onderling met elkaar verbonden zijn. Door het volgen van koppelingen wordt een gebruiker naar relevante informatie geleid. Internetpagina's hebben ook als meerwaarde dat audio- en videobestanden geïntegreerd worden aangeboden. Met een zoekmachine kun je bovendien over ongeveer alle onderwerpen een massa informatie vinden. Deze manier van informatie lezen en vinden wijkt sterk af van de traditionele aanpak bij offline bronnen.

Het nieuwe medium bracht ook enkele gevaren met zich mee waarmee taalleraren hun leerlingen leerden omgaan. Zo werd het zoeken naar online informatie onmiddellijk gekoppeld aan een kwaliteitscontrole van de gevonden bronnen. Het is immers niet altijd duidelijk wie de auteur van een website is en hoe waardevol het aangeboden materiaal inhoudelijk en vormelijk wordt gepresenteerd. Bovendien dreigden leerlingen verdoemd te raken in de veelheid aan zoekresultaten, de koppelingen en de uitgebreide

archieffuncties. Leraren ondervonden ook dat bronnen soms blind overgenomen werden: leerlingen maakten bij het schrijven gebruik van de *copy-paste*functie om gevonden materiaal te selecteren en aan hun eigen werk toe te voegen.

Het mag duidelijk zijn dat in al die voorbeelden de nadruk ligt op het informatieaspect van ICT. Het internet wordt vooral gezien als een gegevensbron waar een massa informatie te vinden is. Ook in het onderwijs lag de focus hoofdzakelijk op het leren omgaan van leerlingen met online materiaal. De aanpak vertrok vanuit de bronnen en was analyserend en beoordelend. Ook binnen specifieke leesopdrachten die leraren aanmaakten (bijvoorbeeld webquests over een bepaald onderwerp) bleef de rol van de leerlingen vooral passief en reflectief: ze zoeken informatie, beoordelen ze en herformuleren de gevonden gegevens als antwoord op gestelde vragen.

Het dagelijks ICT-gebruik van onze leerlingen wijkt daar echter sterk van af. Leerlingen

Leerlingen gebruiken het net vooral als een communicatiemedium.

gebruiken het net immers vooral als een communicatiemedium. Ze sturen e-mails naar elkaar, praten via online chatkanalen (*Windows Live Messenger*, chatboxen), hebben een online profiel (*MySpace*, *Facebook* en *Windows Spaces*) en zijn actief in communities waar ze met andere gebruikers deelnemen aan online spelen of virtuele gemeenschappen. Ook wanneer we websites van organisaties of bedrijven bekijken, merken we dat de focus sterk verschoven is in de richting van het interactieve. Gebruikers worden uitgenodigd om zelf berichten te plaatsen, te reageren op stellingen of artikels en hun mening over een bepaald onderwerp naar voren te brengen.

WEB 2.0

De verschuiving naar *content creation* is hét kenmerk van Web 2.0. Met die term wordt aangeduid dat het internet niet langer gezien wordt als een verzameling van websites, maar als een continu groeiend platform waarbij de eindgebruiker een actieve rol krijgt. Hij zit niet langer alleen maar te wachten op informatie, maar publiceert ook zelf en bewerkt informatie die andere gebruikers online plaatsen. Het bekendste voorbeeld hiervan is de vrije encyclopedie *Wikipedia* (www.wikipedia.org).

Naast de groeiende interactiviteit is ook het multimediale karakter van het internet nog toegenomen. Waar nieuwssites oorspronkelijk een digitale tegenhanger waren van een traditionele krant, merken we nu dat die bronnen audio- en videomateriaal integreren. Een bekend voorbeeld hiervan is de VRT-nieuwssite (www.deredactie.be).

Men kan zich hierbij afvragen of het (talen) onderwijs moet meegaan in die nieuwe stap

en wat dan precies de toegevoegde waarde is. Om enkele sterktepunten van Web 2.0 aan te halen, vertrekt dit artikel van weblogs. Dat nog steeds groeiende medium is immers een zeer representatieve vertegenwoordiger van de Web 2.0-evolutie.

WEBLOG

Een weblog (of blog) is een online logboek waarbij een auteur een persoonlijke boodschap brengt naar een groot en aanvankelijk onbekend publiek. In korte, zeer afgelijnde berichten geeft hij zijn mening over allerlei onderwerpen. Om de lezer meer achtergrondinformatie te geven kan de auteur links opnemen, foto's invoegen, geluidsbestanden toevoegen, enzovoort. Het uitgangspunt is dat bezoekers de berichten lezen en er een reactie aan koppelen. Zo kan rond een onderwerp een gesprek ontstaan waarbij mensen hun ideeën uitwisselen. De weblogger krijgt zo een beeld van wie zijn pagina bezoekt en kan de onderwerpen en berichten dan afstemmen op een concreter doelpubliek.

Wat de vorm betreft, lijkt een blog sterk op een website. Bovenaan zie je een kop met de paginatitel en een afbeelding. Links of rechts in het scherm vind je een balk terug met links, een archief, een zoekfunctie of een overzicht van recente berichten. Het grootste gedeelte van de pagina bevat berichten met tekst, afbeeldingen en audio- of videobestanden. Ze worden onder elkaar geordend; het recentste bericht staat bovenaan, het oudste bericht staat helemaal onderaan. Een auteur kan aan een bericht ook labels (tags) koppelen. Als een bezoeker hierop klikt, worden enkel de berichten getoond die deze tag hebben.

WEBLOGS EN TRADITIONELE WEBSITES

Hoewel een weblog veel overeenkomsten heeft met een traditionele website, zijn er ook duidelijke verschilpunten. Uit de korte beschrijving blijkt duidelijk dat de focus ligt op het sociale aspect: een auteur wil met zijn publiek in discussie gaan en vraagt om reacties op zijn mening. De mening wordt in korte berichten weergegeven, waardoor de focus ligt op het analyseren van informatie om ze in een beknopte en heldere vorm aan te bieden. Omdat er geen plaats is voor een lange uitwerking, zal een auteur zijn ideeën zeer bevattelijk en *to the point* moeten weergeven. Om niet te vervallen in oppervlakkigheid kan een auteur ervoor kiezen om verdieping aan te bieden door links naar relevante bronnen op te nemen en bestanden (tekst, audio of video) aan de weblog toe te voegen. Door de reacties krijgt een auteur ook een duidelijker beeld van zijn doelpubliek, waardoor hij zijn inhoud en schrijfstijl kan aanpassen. Dat is bij traditionele websites niet het geval.

Omdat het geheel gepubliceerd wordt voor een groot publiek maakt een auteur gebruik van de standaardtaal. De sneltaal, acroniemen en emoticons die typerend zijn voor forums en *instant messaging* zijn dus geen kenmerk van blogs.

Weblogs hebben bovendien een zeer lage technische drempel. Een auteur moet geen kennis hebben van HTML of *Flash* om een knap resultaat te bereiken. Bij het maken van een blog ligt de focus op de inhoud en niet op de technische uitwerking ervan. Toch heeft een auteur veel vrijheid om het resultaat een eigen lay-out te geven en zo om te gaan met web-eigen elementen. Hij kan links leggen, een achtergrond kiezen en invoegen, de tekst volledig opmaken, de algemene schikking van zijn pagina aanpassen,

enzovoort. De creativiteit van een auteur wordt dus minder beperkt dan in een elektronische leeromgeving, waar de inhoud in een standaardjabloon wordt gegoten. Omdat hij geen aparte programma's moet downloaden kan een auteur ook heel flexibel werken. Hij kan van op gelijk welke pc berichten aan de weblog toevoegen.

Een traditionele website is statisch: de auteur kiest voor een lay-out die de bezoeker houvast biedt. Ook krijgt een bezoeker maar één versie (de laatste) te zien. Weblogs zijn daarentegen dynamisch. Als bezoeker vind je er geen vaste navigatie terug en kun je de pagina's aanpassen door bepaalde labels of categorieën te selecteren. Bovendien wordt een blog gradueel opgebouwd, waarbij eerdere berichten niet verdwijnen. Dat brengt een heel sterke intrinsieke meerwaarde met zich mee: een auteur ziet zichzelf groeien in de loop van zijn project.

WEBLOG IN HET ONDERWIJS

Door de verschilpunten die in het vorige deel werden opgesomd, lijken weblogs ons een sterke toepassing van ICT in het talenonderwijs: leerlingen selecteren bronnen, analyseren ze en vatten ze samen. Door de lengte van de berichten en het beoogde doelpubliek worden ze snel van de oorspronkelijke teksten weggetrokken, waardoor er veel minder kans is dat ze gevonden informatie blind gaan kopiëren en plakken. Ook wanneer leerlingen een antwoord formuleren op een reactie van een medeleerling of bezoeker, zullen zij informatie moeten opzoeken en parafraseren. Weblogs vormen zo een manier om actief en creatief met lees- en

Door de reacties krijgt een auteur een duidelijker beeld van zijn doelpubliek, waardoor hij zijn inhoud en schrijfstijl kan aanpassen.

schrijfvaardigheid aan de slag te gaan in het talenonderwijs.

Ook op technisch vlak zijn weblogs heel inzetbaar: leerlingen kunnen immers onmiddellijk aan de slag, zonder eerst een technische drempel te moeten overwinnen. Het is eenvoudig om berichten aan te maken, links toe te voegen, bestanden in te sluiten en het geheel op te maken. Ook kan een weblog door iedere pc-gebruiker bezocht worden. Je moet dus niet inloggen om berichten te lezen of reacties toe te voegen. Omdat in een weblog alle berichten, reacties en opmerkingen blijven staan, kan een leerling zijn bijdragen vergelijken en erop reflecteren.

Weblogs openen ook de discussie rond medium en taalgebruik. Voor leerlingen hangt ICT samen met informele communicatie. Via blogs kunnen we leerlingen erop wijzen dat het informele aspect eerder gekoppeld is aan de ontvangers (hun vrienden in het dagelijkse ICT-gebruik) dan aan het medium zelf.

Dat brengt een heel sterke intrinsieke meerwaarde met zich mee: een auteur ziet zichzelf groeien in de loop van zijn project.

Al die elementen sluiten aan bij de toenemende aandacht rond onderzoeksvaardigheid en de bijhorende nieuwe evaluatievormen. De weblog biedt naar ons inzien dan ook een waardig alternatief voor het presenteren van verwerkte informatie. Waar bij een PowerPoint-presentatie de nadruk ligt op schrijfvaardigheid als ondersteuning van een mondelinge presentatie, komt bij de weblog het schrijfproces en -resultaat zelf naar voren.

Via weblogs kunnen leerlingen rond een bepaald onderwerp samenwerken en elkaar

hierbij assisteren en evalueren. Naast de bijdragen, waarbij de inhoud belangrijk is, zullen leerlingen ook vormelijke aspecten uitwerken en de kennis die ze erover verzamelen, aan elkaar doorgeven. Ze leren elkaar bijvoorbeeld foto's invoegen, achtergronden aanpassen, elementen aan het zijmenu toevoegen, enzovoort. Bij het uitwerken zullen leerlingen moeten nagaan hoe ze hun boodschap technisch zo goed mogelijk kunnen weergeven. Dat leidt tot concrete en specifieke zoekopdrachten via zoekmachines of online berichtenforums. Deze vorm van digitale lees- en zoekvaardigheid gaat een stap verder dan schoolse zoekopdrachten via *Google* of *Yahoo!*.

CASES

Hier worden vier cases voorgesteld om in de klas met weblogs aan de slag te gaan. Bij elk voorbeeld worden links aangeboden naar concrete uitwerkingen uit de onderwijspraktijk. Je vindt tussendoor ook verwijzingen naar opdrachtbladen voor leerlingen en een handleiding gedeelte dat de leraar helpt bij de voorbereiding en uitvoering. Deze lessen zijn slechts één uitwerking. Je kunt de voorbeelden altijd bewerken, verbreden of op eigen onderwerpen toepassen.

DIGITALE LEESVAARDIGHEID AAN DE HAND VAN WEBLOGS

Momenteel wordt bij het oefenen op digitale leesvaardigheid vooral gebruik gemaakt van traditionele zoekmachines als *Google*, *Yahoo!* en *Altavista*. Leerlingen krijgen hierbij feitenvragen waarop ze door het ingeven van een correcte zoekopdracht (met Booleaanse operatoren, aanhalingstekens, enzovoort) het antwoord vinden. Digitale

leesvaardigheid blijft op die manier beperkt tot *information retrieval*, het pure zoeken en vinden van gevraagde informatie. Reflectie bij deze leesvaardigheid beperkt zich vaak tot het beoordelen van ingegeven zoektermen.

Heel wat leraren maakten daarom de overstap om digitale leesvaardigheid te koppelen aan één opgegeven website. Bij het opzoeken ligt de focus dan op het verschil tussen traditioneel lezen (lezen op papier) en *hyperlezen* (lezen binnen een online context). De nadruk ligt hierbij op het volgen van koppelingen, het gebruik van de navigatie en de toetsencombinatie [Ctrl]+[F], het letten op gemarkeerde woorden, enzovoort. Toch blijft ook hier het inhoudelijke op de voorgrond staan en blijven de zoekopdrachten vaak beperkt tot het vinden van gevraagde informatie. Zoals we eerder al aangaven, hebben websites immers een statisch en beschrijvend karakter.

Wanneer we die oefening toepassen op weblogs, blijft de vormelijke component behouden. Sterker nog, door het dynamische karakter van de internetpagina's (het gebruik van categorieën en labels en het ontbreken van een vaste navigatie) worden aanvullende vormen van hypertext toegepast. Bij het zoeken en in de reflectie erop staan leerlingen ten volle stil bij de verschillen tussen lezen in een digitale context en lezen op papier. Centraal hierbij staan: het gebruik

van links om naar specifieke informatie te zoeken (verenging) of om net meer informatie te krijgen over de achtergrond (verbreding), het gebruik van tags (labels en categorieën) en het gebruik van

een zoekfunctie. Dat wordt versterkt door het multimediale karakter van weblogs. Meer dan bij websites is er een integratie van audio- en videomateriaal in de berichten. Een prachtig voorbeeld hiervan is Sven Speybroucks weblog voor *De Laatste Show* (www.interessantekennis.be).

Weblogs zijn ook opiniërend. Het zoeken van feitelijke informatie wordt zo uitgebreid met het analyseren van een persoonlijke reactie. Hierbij kunnen we leerlingen laten focussen op het standpunt van de auteur: reageert hij consequent in de verschillende berichten rond een bepaald onderwerp? Op welke punten wordt hij door de bezoekers tegengesproken in reacties? Bij dat laatste kan ook aan beoordeling gedaan worden. We kunnen leerlingen de vraag stellen om reacties te vergelijken, de argumentatie erin te beoordelen, zelf een reactie te formuleren of hun eigen mening aan de reacties van anderen te toetsen. Voorbeelden van blogs die bruikbaar zijn voor dat soort zoekopdrachten, vind je op *deRedactie* (www.deredactie.be – onderaan) en *Knack* (www.knack.be/blog/index.jsp – rechts).

De weblog biedt een waardig alternatief voor het presenteren van verwerkte informatie.

EEN KLASBLOG ROND GEDICHTENDAG

In deze case werken leerlingen samen rond Gedichtendag. Elke leerling leest een gedicht in met *Audacity*, een gratis programma om geluidsbestanden aan te maken. Vervolgens plaatst elke leerling dat bestand op de weblog, samen met een begeleidende tekst. Die tekst vertelt (1) waar het gedicht over gaat, (2) wat de appreciatie van de leerling was en (3) of het gedicht een aanrader is of niet. Elke leerling voorziet zijn bericht van een titel, een afbeelding en een koppeling naar het gedicht. Daarnaast gebruikt hij labels om het thema, de auteur en trefwoorden aan te geven en voegt hij eventueel links naar interessante webpagina's toe.

In een volgende les surfen leerlingen door de blog en plaatsen ze reacties bij de gedichten van medeleerlingen. We kozen ervoor verschillende onderwerpen te geven die de leerlingen aan bod moesten laten komen in hun reacties. Zo werd het reageren gestuurd en konden clichéreacties vermeden worden.

Na de les werd het adres van de blog op de website van de school geplaatst, zodat op Gedichtendag ook andere leerlingen naar de site kunnen surfen en hun mening over de geplaatste gedichten en berichten kunnen geven. Je kunt een voorbeeld bekijken op <http://gedichten.wordpress.com>. Die blog werd gemaakt door de leerlingen van 4E van het Paridaensinstituut in Leuven.

EEN GROEPSBLOG ROND EEN BEPAALD ONDERWERP

Het is ook mogelijk om leerlingen in groep één onderwerp te laten uitwerken. Zo kunnen zij verschillende deelaspecten van een topic als *posts* op een groepsblog plaatsen. Als voorbeeld vermeld ik hier een project rond *Medieval England* dat kaderde in een samenwerking tussen de vakken geschiedenis, informatica, esthetica en Engels. We wilden leerlingen in het vierde jaar voorbereiden op de onderzoeksoopdrachten die ze in de vrije ruimte (derde graad) moeten maken. Aan het begin van de eerste les waren zij vertrouwd met het concept weblogging en hadden zij op een klasblog al berichten geplaatst (cf. de vorige case).

Als vertrekpunt kregen de leerlingen een *Pitkin Guide* over het onderwerp. De opzet was om een statisch en traditioneel boekje over de middeleeuwen in Engeland te herwerken. Dat project duurde vier lesuren en elke les startte met een taakverdeling. Omdat elke vakleraar één les besteedde aan het project, kon het binnen een week afgerond worden en verloren de individuele collega's weinig tijd. Een bijkomend voordeel was dat de vakleraren focusten op één aspect van de

taak (taal, de inhoud, het vormelijke van de blog...) en er aparte evaluatiecriteria voor opstelden.

De leerlingen kozen telkens één van de volgende rollen:

- De *groepsverantwoordelijke* mocht als enige van de groep overleggen met de leraar en de verantwoordelijken van andere groepen. Hij vulde het procesverslag van de les in. De verantwoordelijke kon ook inspringen bij alle andere taken. Tijdens de derde les werkte hij een groeps- en projectvoorstelling uit.
- De *auteur* las de oorspronkelijke teksten, vatte ze samen als weblogbericht en speelde die door aan de corrector. Hij stond ook in voor het aanleveren van afbeeldingen (en eventuele links) bij de berichten. Tijdens de laatste les kon hij inspringen om de corrector en de ICT-verantwoordelijke te helpen.
- De *corrector* las de teksten na en verbeterde ze. De afgewerkte teksten werden doorgespeeld aan de ICT-verantwoordelijke. De corrector kon ook opmerkingen geven over de lay-out en opmaak van de weblog. Aan het begin van de eerste les werkte hij als auteur, omdat er dan nog geen materiaal te verwerken was.
- De *ICT-verantwoordelijke* bepaalde de lay-out van de weblog of paste hem verder aan. Hij was er ook verantwoordelijk voor dat de nagelezen berichten op de site geplaatst werden. Tot slot zorgde hij voor een lijst met relevante weblinks en koppelingen naar online afbeeldingen.

De rolkeuze was vrij, zodat leerlingen onderling hun kwaliteiten en sterktepunten konden afwegen. Toch moest aan het eind van

de lessenreeks een leerling minstens drie van de vier taken op zich genomen hebben. Naast het verwerken van de brontekst moesten de leerlingen een lijst aanleggen met specifieke woorden, een lijst met relevante weblinks, een omschrijving van het project en een groepsvoorstelling. De blog <http://medievalages2.blogspot.com> geeft een impressie van het eindresultaat.

Een andere invulling van een groepsblog bestaat eruit dat je leerlingen gedurende een bepaalde periode een weblog laat bijhouden over een taalonderwerp. Zo spreken ze onderling af wie wanneer een bericht plaatst en bewaken ze dat de inhoud gevarieerd is. Je maakt met leerlingen vooraf het best afspraken over de frequentie en de lengte van de *posts*. Leerlingen kunnen dan zelf berichten schrijven, verwijzen naar externe websites, een link opnemen naar een interview (website van een radiostation), een koppeling maken naar een fragment op *Youtube*, enzovoort. Zo ontstaan knappe gehelen die zeker een waardig onderdeel kunnen zijn van een portfolio. Ook als inleiding op of uitwerking van lessen rond taalkunde zijn er heel wat mogelijkheden: je kunt je leerlingen een weblog laten bijhouden over taalontwikkeling, jongerentaal, nieuwe woorden, taalgebruik in reclame, taalgebruik in soaps, taalvariatie, enzovoort.

EEN INDIVIDUELE BLOG ALS ELEKTRONISCH PORTFOLIO

Weblogs kunnen ook toegepast worden als elektronische versie van het portfolio. Alle activiteiten die in een traditioneel portfolio zitten, kunnen een vertaling krijgen in de digitale vorm. Dat materiaal is permanent beschikbaar: leerlingen kunnen het dus niet kwijtraken en leraren kunnen het inkijken zonder dat er massa's papieren over en weer moeten. ICT-opdrachten in de klas kunnen onmiddellijk aan het portfolio worden toe-

gevoegd en ook elders kunnen leerlingen aan documenten werken. Dat laatste is vooral een voordeel voor jongeren die tweewekelijks bij een van hun ouders wonen.

Het medium laat ook toe om audio- en videobestanden te integreren, waardoor minder tastbare taaltaken ook hun weg naar het portfolio vinden. Zo kunnen leerlingen tussen verschillende opdrachten hun groei vaststellen en terugkijken naar het resultaat

van een vorige spreektaak en de commentaar die door hun leraar of klasgenoten als reactie geplaatst is.

Zo blijft het aanpassen van de blog een uitdaging die de leerlingen op eigen tempo en volgens hun eigen kunnen invullen.

Een volledige bespreking van de blog als portfolio valt buiten dit artikel. Er valt immers heel wat te zeggen over de meerwaarde en voordelen die

deze vorm aanbiedt. Ik neem hier twee illustratieve links op: <http://nigeldemaeght.wordpress.com> en <http://riek89.wordpress.com>. Het gaat om weblogs die leerlingen maakten voor Engels in het vierde jaar. Zij hielden in de loop van één trimester een elektronisch overzicht bij van de taaltaken (en bijhorende verbetering) die zij in de les deden.

AAN DE SLAG

Op <http://gedichten.wordpress.com> vind je onder de knop *Over* een handleiding om weblogs aan te maken. We vertrekken van het gratis online platform *WordPress* (nl.wordpress.com), waarbij je na een eenmalige registratie weblogs kunt aanmaken en bewerken. De handleiding beperkt zich tot de basisacties; niet alle mogelijkheden wer-

den uitgewerkt. Het was de bedoeling een algemene wegwijzer te geven en je zo op weg te helpen om weblogs op een verantwoord manier in de klas toe te passen. Het volledige gamma van mogelijkheden en functies leer je echter heel snel al doende kennen. *WordPress* is immers een zeer intuïtieve en bijzonder gebruiksvriendelijke toepassing. Bovendien is het niet moeilijk om audio- en videomateriaal te integreren.

In de vorige paragraaf zijn vier concrete lessuggesties voorgesteld. Ook die werden algemeen omschreven. Het is immers de bedoeling dat leerlingen zelf of in groep op zoek gaan naar de mogelijkheden om hun boodschap binnen de digitale context naar hun publiek te brengen. Door de drempel technisch zo laag mogelijk te leggen, blijft de focus ook constant liggen op het inhoudelijke aspect van de berichten. Leerlingen kunnen via helpfuncties en links naar online forums zelf op zoek naar technische mogelijkheden. Zo blijft het aanpassen van de blog een uitdaging die de leerlingen op eigen tempo en volgens hun eigen kunnen invullen. Ze bepalen immers zelf wanneer ze iets nieuws willen integreren en kunnen hun bevindingen uitwisselen met medeleerlingen.

ZELF EEN LES ROND WEBLOGS UITWERKEN

Als je zelf een lessenreeks rond blogs uitwerkt, is een vage opdracht het grootste gevaar. Opdrachten als *Maak een weblog over Shakespeare* of *Verzamel informatie over dialecten* doen terugdenken aan vage zoekopdrachten die in het begin van de internetincorporatie in de klas de kop opstaken (*Zoek iets op over 'War poetry'* en *Wie was Bredero?*). Leerlingen weten in dat geval niet wat er van hen verwacht wordt en de vaagheid van de opdracht zet de deur naar kopiëren en plakken wagenwijd open.

Geef leerlingen altijd een stappenplan met zowel een inhoudelijke als een vormelijke houvast. Dat stappenplan moet de opdracht concreet weergeven en een uitgewerkt verloop schetsen. Zo kunnen leerlingen snel aan de slag en verliezen ze geen tijd omdat ze niet exact weten wat er van hen verwacht wordt. Bovendien leent een ICT-lokaal zich niet tot lange inleidingen en uitgebreide mondelinge opdrachten.

Laat leerlingen ook surfen naar weblogs van andere leerlingen of andere groepen. Zo kunnen ze inspiratie opdoen en te rade gaan bij hun klasgenoten over bepaalde aspecten. Verplicht leerlingen ook om te reageren op berichten van andere groepen. Zo reflecteren ze over de blog van medeleerlingen en krijgen ze reacties die hen helpen bij de verdere uitwerking. Spoor leerlingen altijd aan om de berichten kort te houden, met een publiek van medeleerlingen in het achterhoofd. Wijs hen er ook op dat de blog voor iedereen toegankelijk is; de stijl en het taalgebruik moeten dus neutraal zijn.

EVALUATIE

Omdat de weblog gradueel wordt opgebouwd, is het mogelijk om onderdelen in reacties te beoordelen en van relevante opmerkingen te voorzien. De leerlingen doen onderling aan peer-evaluatie door berichten van elkaars blog te beoordelen. Die commentaar is dan voor de leraar en alle leerlingen permanent beschikbaar. Dat is vooral zinvol bij langere opdrachten of het gebruik van een weblog als e-Portfolio. Een leerling kan de reacties bekijken en de opmerkingen die erin gegeven worden, toepassen bij de verdere uitwerking van de weblog. De leraar kan ook altijd terugkijken naar zijn eigen commentaar bij vorige berichten en nagaan of er rekening is gehouden met de gegeven opmerkingen.

Een blog leent zich – meer dan traditionele schrifttaken – tot zelfevaluatie. De leerling kan immers oudere berichten bekijken en vergelijken met recente toevoegingen. Hij kan zo zien hoe hij geëvolueerd is en hoe de reacties van zijn leraar of medeleerlingen zijn verdere schrijfp proces hebben beïnvloed.

Spoor leerlingen altijd aan om de berichten kort te houden, met een publiek van medeleerlingen in het achterhoofd.

In de uitgewerkte lessuggesties stonden, naast het schrijven zelf, ook onderzoekscompetentie en groepswork centraal. Bij een reflectie moet dus niet alleen stilgestaan worden bij de blog, maar ook bij de manier waarop de leerlingen er samen aan gewerkt hebben. Er zal dus bijgevolg een cijfer gegeven worden voor de weblog (het product) en de manier waarop hij tot stand gekomen is (het proces). Bij een groepswork is het aan te raden om de leerlingen na elke les hun opdrachtformulier te laten indienen. Zo heeft de leraar een beeld van de samenwerking en hun vorderingen en kan hij het werk bijsturen door suggesties te geven en commentaar te voorzien.

OPBOUWEN

Zoals eerder al is aangegeven, lenen weblogs zich tot het uitdiepen van een bepaald onderwerp. Leerlingen voegen samen berichten toe aan een blog, bezoekers bekijken het resultaat en voegen er reacties aan toe. Hierbij is het proces minstens even belangrijk als de inhoudelijke verwerking. Uit het voorgaande mag duidelijk zijn dat leerlingen digitale lees- en schrijfvaardigheid tijdens het webloggen combineren met onderzoekscompetentie.

De leerlingen doen onderling aan peer-evaluatie door berichten van elkaars blog te beoordelen.

Het rendement zal een pak hoger liggen als leerlingen stapsgewijs met weblogs in de klas hebben leren omgaan.

Hoewel de instapdrempel heel laag is, is het toch nuttig een aantal basisprincipes van het webloggen kort in te oefenen voor leerlingen aan de slag gaan met hun eigen blog. Het rendement én het resultaat zal een pak hoger liggen als leerlingen stapsgewijs met weblogs

in de klas hebben leren omgaan. In dat opzicht is het zinvol om met enkele collega's binnen één jaar of over verschillende jaren een traject uit te werken.

SLOT

Dit artikel wou een algemeen beeld geven van hoe je met weblogs in de klas aan de slag kunt. Een aantal traditionele opdrachten

kreeg een vertaling binnen een digitale context. Na een schets van de Web 2.0-golf werden vier cases gepresenteerd van blogs als actieve werkvormen. Vervolgens kreeg de lezer een aanzet om zelf een blog aan te maken en uit te bouwen.

Het is handig om bij het uitwerken van weblogs te vertrekken van een onderwerp waar je sowieso veel over afweet. Zo kun je bij de implementatie alle aandacht besteden aan de vormelijk nieuwe kenmerken.

De lezer kan steeds terecht op <http://gedichten.wordpress.com> voor meer achtergrondinformatie. Onder *Leraren* staat een lesuitwerking en bij *Over* zijn basishandleidingen te vinden van *Wordpress* (een gratis blogplatform) en *Audacity* (een programma om elektronisch audio aan te maken).

Heel veel plezier en succes bij het integreren van een weblog in je les!

Gino Bombeke
Paridaensinstituut Leuven
ginobombeke@yahoo.com